

הדרך היומית

בחודש שופר וכו' ועובר הקב"ה מכסא דין לכסא של רחמים. וכן יש מאמרי חז"ל על כל יו"ט ויו"ט.

מעתה, "סיום מסכת" - אביי אמר תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבדינא יומא טובא לרבנן (שבת קיט, א). אביי אומר סיום מסכת דינו יום טוב!!!

מה המשמעות שזה יו"ט? למדנו עתה שביו"ט יש הגדרות ועניינים. יש שמחה מצד אחד, אך יש בו דין מצד שני. על מה דנים בסיום מסכת? אנו יודעים בפסח על התבואה וכו' מה דנים בסיום מסכת? ואם דנים על משהו, איך עוברים את הדין, איזה תקיעת שופר יש לנו כדי לזכות בדין של יו"ט של סיום מסכת.

בעת הסיום שהוא היו"ט, יש בו את ההארה האמיתית של אור התורה מהמסכת שנלמדה, אך באותה עת עולה הדין על הלומד, האם למד כפי הצורך, האם ימשיך ללמוד, איך יגע באותה מסכת איך המסכת הזאת תשפיע על המשך לימודו. וכבר אמרו חז"ל בסנהדרין היא עמלה לו במקום אחר, אדם משקיע בלימודו בדבר אחד, והתורה שלו עולה ומסייעת לו להמשיך לימודו במקומות אחרים.

איך זוכים, איזה מצווה יש לנו לקחת בידנו בעת הסיום. שמחה!!! שמחת לימוד התורה וקירבת אלוקים, זה המצווה. זה מוכיח על חשיבות הלומד את לימודו. וכך ע"י קובץ על די ירבה, יוסיף עוד דף ועוד דף מתוך שמחה, המסכת תועיל לו ותסייע לו להתמיד ולהמשיך בלימודו.

נמצא שכל סיום מסכת יש בו את השמחה ואת הדין ואת השמחה המסייעת לזכות בדין. אבל יש עוד הלכה בסיום, שאף מי שלא זכה לסיים את המסכת משתתף הוא בסעודת מצווה ואף לו זה כעין יו"ט. אך הוא שמחתו מהולה בעצב ובכי, היכן הייתי אני בעת הלומד למד את המסכת. מדוע אני לא סיימתי את המסכת, מדוע אין היו"ט נגרם מחמת.

יתכן שאף לכל אדם ואדם שבאמת מסיים מסכת, והיו"ט נגרר בעבורו, אך יש חלק קטן שלמדו פחות בריכוז פחות בעיון, אף הוא מהול באותו עצב שלא זכה לגמור כדת וכדון.

"שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" (תהלים קיט, קסב) ביאר הגר"א, תורה צריכים ללמוד כפי המציאה על שלל רב. המוצא שמח וטוב לב מתחיל הוא לאסוף את הזהב, היהלומים וכל האוצר הגדול עוד מטבעות זהב, עוד יהלומים. אבל מגיע רגע ה-מ-ש-ב-ב-!!! הוא שם ליבו שאף אם יאסוף ויאסוף הוא לא יגמור ישאר כאן הרבה יותר זהב ממה שהצליח לאסוף!!! אמת!!! התורה שאנו לומדים יש יותר הרבה שלא למדנו, אנו עמלים שמחים על מה שבידנו אבל אנו עצובים על החלקים שעדיין לא למדנו. שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, שמחה אדירה של מציאת השלל, סידור פנסי לכל החיים. אך יש בכי ותוגה מדוע לא יותר. כך תורה - שמחה בלא סוף על מציאת השלל ואור הבוקע בסיום המסכת, אך יש תוגה ובכי על מי שעדיין לא סיים, ועל החלקים שאני עצמי לא זכיתי לסיים.

ואמר הנביא "וכל העם הריעו תרועה גדולה בהלל לד' על הוסד בית ד', ורבים מהכהנים והלוים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ביסודו זה הבית בעיניהם בכים בקול גדול ורבים בתרועה בשמחה להרים קול. ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק". (הנביא עזרה פרק ג יא-ג)

עומדים בעת חנוכת הבית לבית שני, לאחר שבעים שנות גלות קם ונבנה בית שני ועתה עומד הוא בתפארתו, עושים חנוכת הבית. רוב הנמצאים הם אנשים השמחים בהווה שבעולם שחם רואים את מקום השראת השכינה עומד על תילו. הם שמחים שמחת מצווה אמיתית על קיום ההלכה של בנין בית הבחירה, את הזכות להיות מחונכי מסתבר שהשתתפו בבנייתו וכו'.

מנגד עומדים אנשים מבוגרים שגילם לפחות 80, שהם זוכרים את הבית הראשון. עברו כמה שבעים שנה, והבית הראשון עומד מול עיניהם. הם בוכים, הבית שמתה נבנה, אינו כבית הראשון אינו ברמתו הרוחנית של הבית הראשון, והם בוכים. ואומר הנביא הם בוכים בקול גדול, ומנהג העם מריע תרועה גדולה וכו', אבל "ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם", הבכי נשמע יותר חזק!!!

הביאור, מעט אנשים ואולי מבוגרים - אבל הם בוכים באמת!!! הבית הראשון היה בית גדול יותר לאלוקי ישראל, אותו בית היה במעלה רוחנית גבוהה יותר, הם הצליחו להתגבר על השמחה המציאותית שהיו העם מריעים ושמחים. הם בכי כי הם ידעו את האמת, והבכי הזה הוא האור שיעזור להם להמשיך ולהחזיק באמת העתידית.

שאנו עומדים בסיום מסכת, השמחה העצומה של היו"ט כפי שלמדנו. אבל מהולים אנו את השמחה במעט עצב, עצב אמיתי וכוה! על מה שלא הספקנו. אבל זה מה שיעזור לנו להתקדם הלאה ולהגיע לעוד סיום על מסכת בבא בתרא, במחזור הבא של הדרך היומית!!! בעז"ה.

הדרן עלך מסכת בבא בתרא

מבואר בגמ' בשבת (קית, ב קיט, א) אביי אמר תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבדינא יומא טובא לרבנן. ע"כ דברי הגמ'.

אביי מתפאר בזה שעשה סעודה לסיום מסכת ועוד למי? לתלמיד שסיים כפי שביאר רש"י שאביי היה ראש ישיבה וראה צורך גדול לעשות סעודת סיום מסכת. אולם יש לדקדק את דברי אביי שאמר "דשלים מסכתיה" ביאור המילה מסכתיה זה לא מסכת סתם אלא "מסכת שלו" לאחר שאדם סיים מסכת זה נעשה רכוש הפרטי והאישי.

וביאר המהרש"א והמהרש"ל, אף יחיד שסיים! שהרי בתלמידי אביי לא סיימו כולם, ככ"ז אביי עשה סעודה לכולם כי יש חיוב לשמוח באחד שסיים ורכש מסכת לעצמו.

אנו לומדי דף היומי שזוכים ללמוד ולסיים מסכת זו אחר זו, ובמיוחד בעת זאת של עמל ויגיעה במסכת בבא בתרא הידועה כארוכה שבמסכתות הש"ס, כמה ערך גדול ורב הוא - אביי מתפאר בסיום זה שעשה לתלמידיו, בודאי זכות גדולה היא לנו שזוכים אנו לדבוק בהקב"ה ע"י קנין נוסף בעוד מסכת.

אלא יבוא ואומר ויאמר: כן, אלו תלמידי אביי שבטח עמלו וירדו לעומק הפרטים הקטנים עד קצו אין נבדק, לכן שמחו בדבר עליון זה. אולם אנו יהודים הלומדים דף ועוד דף אולי אין לנו בשמחה זו עד כדי כך כתלמידי אביי.

בודאי שלא נבא להוריד מערכם העליון של תלמידי אביי שאין לו מושג והערכה בהם. אולם רש"י למשך הדורות כתב לנו מילה אחת - בשבילנו - שנדע כמה ערכה של סיום מסכת אפילו רק דף ליום ואפילו רק לגרוס ולהבין ולא לרדת לפלפול בכל דף ודף. רש"י ב"ג דשלים מסכתיה (קית, ב) כתב "שגרסה" אביי עשה לו סעודה לא רק אחרי שגמר ללמוד בעיון! אלא אפי' על גרסה עשה לו משתה! לנו כתב את זה רש"י למשך הדורות - בא וראה כמה מעלה יש בללמוד מסכת ולסיימה. עד שזה נעשה רכושך הפרטי "מסכתיה" אמר אביי כל אחד שגומר מסכת זה שלו.

כתב הרמ"א (הל' ת"ת יו"ט סי' רמו) כשמסיים מסכתא מצווה לשמוח ולעשות סעודה ונקראת סעודת מצווה. ושם בגאון (סקעי') ציין לרשב"ם ב"ב קכא, ב ד"ה מניסן {צ"ל ד"ה ברכת הטוב}, ושם ברשב"ם כתב וז"ל ואותו היום שפסקו היו שמחים לפי שבאותו יום היו משלימין מצווה גדולה כזאת. וציין עוד הגאון לרמ"א או"ח סי' תרסט. וכתב שם הרמ"א ועושינו בו סעודת משתה לגמרה של תורה וכתב המ"ב (שם סק"ו) לגמרה של תורה וה"ה לגמר מצווה ועו"ש"ש במה שקרא תגר על אלו שמבטלין משמחת התורה. ושם בדרכי משה (האר"ך) הביא ממדרש שה"ש שעושינו משתה ושמחה כמו שמצאנו בשלמה המלך ע"ה שעשה משתה ושמחה לעבדיו לאחר שלמד חכמה כמו שנאמר וכו' ויעל עולות ויעש שלמים ויעש משתה לכל עבדיו. וכן הביא באו"ח סי' שכ'.

למדנו מהנזכר שיום שבו מסיימים מצווה ובודאי מצות כגמרה של תורה הרי הוא יו"ט ועושינו משתה ושמחה.

יום שמחה - יום טוב - ויום הדין

לאחר שהתבאר לעיל את הרוממות ואת השמחה בעת גומרה של תורה וסיום מסכת, שומה עלינו להתבונן במהותו של יו"ט זה והגדרתו הן לעבר והן לעתיד. ונביא את דבריו של הגר"ש פינקוס צ"ל בנדפס משיחותיו. (נכתב ע"פ דבריו)

מבואר ברמב"ם הלכות שביית יו"ט (א, א) "ששת ימים האלו שאסרן הכתוב בעשיית מלאכה שהן ראשון ושביעי של פסח וראשון ושמיני של חג הסוכות וביום חג השבועות ובאחד לחדש השביעי הן הנקראים ימים טובים" עכ"ל.

מבואר ברמב"ם אלו הם הימים טובים וכן התורה, אלו הם הימים שיש בהם איסור עשיית מלאכה, יש בהם חיוב שמחה וכלל דיני יו"ט הידועים. עתה למדנו שיש יו"ט אף כאשר זוכים ומסיימים מסכת. באו נלמד את ההגדרה של יו"ט את המשתמע מכך, ונמשיך הלאה את הדברים ללימוד התורה הקדושה.

מבואר בגמ' ב"ה שכל יו"ט הוא יום דין, ב"ה יום שכל באי העולם נידונים בו, בחג נידונים על החיים בעצרת על פירות האילן וכו'. כל יו"ט הוא מצד אחד יום טוב - כפשוטו וכמשמעו - מצד שני יש בו "דין".

הביאור בדבר זה, כאשר העולם מאיר מחמת היום טוב, שהכל מאיר ומרומם רואים אף את הדברים הקטנים שאינם כ"כ טובים וצריך לדון עליהם. ובנוסף, הקב"ה החפץ בטובת הבריא רוצה להוריד שפע לעולם להוסיף ריבוי טוב, ודבר זה יכול להיות ע"י בדיקה מה צריך ומה נזקקים הברואים, וכאן בודקים את הזכויות שעשו בני האדם וכביכול מקבלים תגמול על פועלם (לא תגמול חלף העבודה, שהרי שכן מצווה בהאי עמלא ליכא, אלא עזרה וסיוע והארה שמיימית שנוכל להמשיך לעבודו).

א"כ למדנו שבכל יו"ט יש "חסד" ויש "דין" חסד עצם מציאות היו"ט וריבוי השמחה, ומצד שני יש "דין" כדי להמשיך להיטיב עם הבריא. אך הקב"ה ברוב חסדיו נתן לנו טובה גדולה עד מאוד, עזרה וסיוע לעבור את הדין, כל יו"ט שיש בו דין התייחד במצווה מסוימת הנהגת באותו יו"ט וע"י קיום המצווה הראויה נוכל לזכות. בראש השנה אמרו חז"ל הקב"ה יושב על כסא דין וכו', ואמרו לפני מלכות וכו' תקעו